

Stambogsblade over Slægten Rasch paa Bornholm.

Ved **K. Thorsen.**

Den bornholmske gren af slægten Rasch stammer fra Slesvig og indvandrede til øen i det 17 arhundredes tredie fjerdedel. De to brødre¹⁾, Mathias Rasch og Philip Rasch, kom til Bornholm henholdsvis 1659 og 1668. Faderen, Jes Rasch, var herredsfoged og boede en tid paa Unnevad gaard i Grumtoft sogn, Husby herred i Angel. Mathias var født 1638; han deltog i forsvaret af København 1658 og var allerede aaret efter bosat som købmand i Rønne; her ægtede han 1664 raadmand Herman Clausen Bohns enke, Kirstine Madsdatter, og blev selv raadmand; fra ²⁹/₈ 1678—1701 var han Bornholms landsdommer²⁾; han døde i Rønne 1723.

Der er intet oplyst om, hvorvidt Mathias Rasch efterlod sig børn, men Philip derimod, som almindelig er kaldt stamfaderen til den bornholmske gren, efterlod sig flere børn, hvorfra en talrig og anset borger-slægt nedstammer.

Ved genealogiske undersøgelser om denne slægt, fik jeg oplyst, at et ældre medlem af en sidelinie besad en del ældgamle familieoptegnelser. Blandt disse fandt jeg flere løse blade af stamfaderen, borgerkaptejn Philip Raschs, originale slægtetog, fortsat af hans søn borgerkaptejn Philip Philipssen Rasch og videre af dennes søn købmand Christian Leegaard Rasch; desuden afskrift af en sidelinies stambog, talrige udskrifter af kirkebøgerne og andre familienotitser, opført paa en mængde løse sedler. Efter ordning og registrering af stoffet viste det sig desværre, at den originale stambog ikke kunde rekonstrueres komplet; thi der manglede en del blade, hvilket ikke kan undre, naar det oplyses, at flere familiemedlemmer i tidens løb har tilegnet sig de blade, der særlig vedkomme dem. Kun faa af disse blade er tilbageleveret, og de tabte er det nu vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at efterspore.

Den saaledes ribbede bog laa dernæst i lang tid i en bilæggerovns øverste rum, ødelagt af røg og alskens madrester.

Tydningen af den originale tekst har derfor været ret vanskelig — hvor der er brændt huller i papiret, helt umulig — men

¹⁾ Som en tredie broder nævnes i det flg. Claus Rasch, men denne ses ikke at have været paa Bornholm.

²⁾ Om landsdommer Mathias Rasch se bl. a. »Bornholms Historie« af J. A. Jørgensen II bind. S. 42 og 63 flg., samt »Bornholmske Samlinger« III S. 170—71, XIII S. 27.

hvad der her har svigtet, er ofte belyst ad anden vej og supleres i det følgende med oplysning om kilde paa hver enkelt sted.

Af indførslerne i den originale stambog forekommer en del udenfor det genealogiske omraade; saadant stof er her udeladt, ligesom den gammeldags ortografi af praktiske grunde delvis er moderniseret.

Borgerkaptejn Philip Raschs Optegnelser.

Anno 1648 d. 5 April er jeg barnefødt i Holsten i et land, som heder Angel paa en gaard, som heder Unnevad gaard, som min fader samme aar³⁾ købte af fyrsten til Glüchsburg⁴⁾. Samme fyrste var og fadder paa mig, og jeg blev kaldet efter hans navn; han gav mig 20 daler til faddergave.

Anno 1654 d. 4 Oktbr., henved 5 om aftenen, var en Søndag, fødtes Kirsten Harmend Bohnsdatter⁵⁾.

Anno 1668 d. 1 Septbr. kom jeg først paa Bornholm og kom iland udi Rø sogn ved Boedsted⁶⁾.

Anno 1677 d. 1 Octbr. fødtes vores liden datter Elsæbe⁷⁾.

Anno 1679 d. 19 Marts købte jeg en haveplads, som ligger vesten for min vestre længe⁸⁾, af Hans Kofod⁹⁾ for 27 dlr. og lagde den ind med et dobbelt stengærde. Begyndte saa 1680 at flytte æbletræer ind i haven, saavel som pæretræer, anno 1681—86.

Anno 1680 d. 4 Juni fødtes vores liden Kirsten¹⁰⁾.

Anno 1682 d. 30 Oktbr., ungefær klokken imellem 6 og 7, blev vores liden datter født. Og blev kristnet d. 1 Novb. og blev kaldet Barte. Den 10 Decb. blev vores liden datters daab konfirmeret udi Rønne kirke

³⁾ I Persh. Tidsskr. 3 række, 6 bind, s. 73 nævner arkiv amanuensis A. W. Rasch i en forespørgsel, at Jes Rasch købte Undevat gods i Grundtofte (paa nutidskort staa Grumtofte) sogn 1641 og videresolgte det 1648 til Wolf von der Wisch til Oldemorstorft. Her er altsaa en uoverensstemmelse.

⁴⁾ Hertug Philip af Glücksborg (1584—1663) en Søn af Hertug Hans den Yngre.

⁵⁾ Philip Raschs hustru. Se M. K. Zahrtmann »Familien Bohn, Rønne, Persh. Tidsskr. 3 række 6 bind. S. 295. Her opgives bryllupet til 1674, børneantallet 6 (er dog mindst 12).

⁶⁾ Fiskerleje nord for »Helligdommen« i Rø sogn, gammelt overfartssted til Skaane.

⁷⁾ Elsebe blev gift med Kapt. H. C. Bohn. Se det fig. s 187, samt Zahrtmann foranstaaende Note 5; Z. nævner fejlagtig hendes fødeaar 1676.

⁸⁾ Raschernes stamgaard laa ved batteriet og borgervagten tæt nord for Rønne havn, var firlænget, o 50 alen i □ og blev nedbrudt midt i forrige aarh.; den udstrakte have besad flere hundrede frugttræer.

⁹⁾ Rimeligvis borgermester Hans Kofod. (Rønne skatteregister 1668, Højesterets dombog 1684 ^{20/9}, Bornh. Saml. XIII s. 14, M. K. Zahrtm.).

¹⁰⁾ Sandsynlig død tidlig, ligesom den efterfølgende Barte.

Anno 1683 d. 29 Marts blev jeg foreholdt at skulde være kapitain¹¹⁾, haver jeg saa været løyetenant 1 aar, ringere 4 dage. Jeg havde hellere ønsket, at jeg var bleven som tilforn, en ret og slet soldat, men hvad Gud og Kongen behager, vil jeg gerne lade mig nøje med og gøre mit bedste saa vidt mig er betroet, hvortil Gud give mig bistand, at jeg maa saaledes leve og forestaa min bestilling, at det maa blive Gud og menigheden behagelig, mig og mine gode venner til ære.

Anno 1685, mellem Onsdag og Torsdag, som var mellem 6 og 7 Maj, klokken ungefær mellem 11 og 12 nat, blev vores liden søn Harmen Rasch¹²⁾ født; d. 13 dito blev han kristnet.

Anno 1687 d. 11 Sept. blev vores liden søn Peter født om morgenen ungefær klokken halv gang 4 slet, og hans første dag var en Søndag.

Anno 1689 d. 10 Novb., som var Mortensaften, blev vores Henning født, eftermiddag halvgangen fire.

Anno 1692 d. 21 Febr. fødtes vores liden søn Claus Rasch, om morgenen imellem klokken 5 og 6. Blev kristnet d. 25 dito.

Anno 1693 d. 18 Septbr., klokken halvgaaet 11 om aftenen, døde min hjærte allerkæreste datter Barte, efter at hun havde levet i denne nøjsommelige verden 11 aar 6 uger; blev begravet den 23 dito.

Anno 1694 d. 18 Novb. blev den anden Barte¹³⁾ født og blev den 23 dito kristnet.

Anno 1698 d. 2 Februar klokken 12 formiddag, eller imellem den 1ste og den anden dito, ungefær klokken 12 slet : : hendes første dagslys var en Onsdag, som var Marie Kirkegangsday : : blev vores liden datter Dorteka¹⁴⁾ født.

Anno 1701 d. 17 Octbr. klokken imellem to og tre blev vores liden søn Philip Rasch født.

Anno 1702 d. 27 Juli rejste min søn Harmen Rasch med sin egen fri vilje til Dandzig i den forhaabning at komme til et steds at fortjene sit brød med Gud og ære, og som han ingen raad kunde faa der i byen, gav han sig til en Stettins-skipper, navnlig Michel Møller, at fare til søs, og deres første rejse skal gaa til Amsterdam, hvortil Gud give lykke, at han maa finde naade hos Gud og menneskene.

Anno 1705 drog min søn Peter Rasch her fra til Dandzig

¹¹⁾ For det ene af de to borgerkompagnier i Rønne under Bornholms Milits der organiseredes 1624 af Kong Chr. IV og ophævedes ved Hærloven af 1867,

¹²⁾ om denne og efterfølgende tre Sønner se i det følgende s. 187.

¹³⁾ se i det fig. s. 187.

¹⁴⁾ gift med Tønnes Boyesen og stammoder til en talrig og anset sidelinie Rasch. Se om gravstenen i det fig. s. 190—91.

og vilde der fra til Amsterdam til sin broder Harmen, og vilde forsøge, hvad Gud og lykken ham vil tilføje.

Hermed slutter stamfaderens familieoptegnelser, hvoraf ses, at børneflokket var betydelig større, end de seks hidtil kendte; stambogens løse blade viser ti, men hertil maa endnu lægges to. Ved notitsen om datteren Bartes død 1693 er tilføjet: »at hun vandrer til hendes Sl: broder«, altsaa er en søn forud død. En anden søn er Jes Rasch, omtalt senere i slægtsbogen; han var indgiftet i slægten Bohn¹⁵). Philip Rasch omtaler heller ikke sit bryllup, der stod 1674, et forhold, der ligeledes bekræfter, at en del af stambogens blade er bortkommet.

Borgerkaptejn Philip Philipsen Raschs Optegnelser.

Slægttegns næste afsnit, indført af stamfaderens yngste søn Philip Philipssen Rasch (se foran under 1701), der ifølge Bornholms særlige arveret (hævet 1887) maatte anses som stamherre — og foruden fædrengaarden i Rønne ejede Buskegaard i St. Knuds sogn — indeholder optegnelser fra 1722—57, men mangler ogsaa en del blade. Han var borgerkaptejn eller stadskaptejn ligesom faderen, og opnaaede den høje alder af 98½ aar, var to gange gift og havde ialt 16 børn. Hvad der i stambogen mangler om disse er nedenfor supleret med afskrift fra kirkebogen, paa hvert sted mærket: krkb.

Anno 1722 d. 23 Febr. klokken 3 om eftermiddag døde vores sl.fader Philip Rasch udi sin alders 74 aar ringere uden 5 uger. Den 2 Marti blev han begravet her i Rønne kirkegaard lige ind under vinduerne ved prædikestolen og Hr. Peder Rasmussen¹⁶) holdt hans ligprædiken og hans testamente . . . og eyordiom var af Esaias 58 cap. 8 vers.

Anno 1729 d. 5 Aug. klokken 10 formiddag døde sl: moder.

Anno 1708 d. 31 Oktbr. er min kæreste¹⁷) født i Øster Marcher sogn paa Kofodgaard.

Anno 1729 d. 21 Oktbr. havde jeg og min kæreste Karen Jørgensdatter Kofod bryllup.

Anno 1730 d. 26 Oktbr., klokken 1 mellem dag og nat, blev vores liden Chirsten født. Hendes fødedag var en Torsdag.

Den 6 Novbr., klokken omtrent 7, døde vores liden datter, saa hendes aar var her udi verden uger og 3 dage.

¹⁵) Se »Familien Bohn«, Zahrtmann S. 295, Tidskriftets 3 række 6 bind, samt side 187 i det fig.

¹⁶) Bondesøn fra Tingfogedgaard i St. Ibs sogn (1680—1741); tog teolog. Ex. 1703 $\frac{4}{10}$, nævnes 1715 som rektor i Rønne og blev 1727 $\frac{16}{6}$ kaldet til præst i Aaker sogn, 1740 provst i Rønne.

¹⁷) Ph. Phs. Rasch første hustru, datter af propr. Jørgen Hansen Kofod og Kirstine Christophersdatter Hansen.

Anno 1732 d. 9 April klokken 3 eftermiddag fødtes vor liden datter Kirsten¹⁸⁾, hendes første dag var en Onsdag. Den 14 dito var hun i kirken.

Anno 1733 d. 18 April klokken 8 formiddag fødtes vores liden datter Elsebeth¹⁹⁾, hendes første dag var en Onsdag. Den 20 dito var hun i kirken.

Krkb.

1734 2d Sønd. ef. Trinit. kristnet Philip Raschs barn kaldet Karne²⁰⁾.

1735 16d Sønd ef. Trinit. kristnet Philip Raschs barn kaldet Philip²⁰⁾.

1737, 5. Marts kristnet Philip Raschs barn Philip²¹⁾; samme dag begravet Karen Philips, som døde straks efter barnet var født. Hun var gammel 28 aar, 3 maaneder, 3 uger og 4 dage.

Anno 1737 d. 25 Febr. døde min salig kæreste klokken 2 om natten, 2 timer efter at hun var aflagt med en liden søn, hvad bedrøved

Krkb.

1741, 30 Novb. Philip Rasch og Helvig²²⁾ Leegaard bryllup.

1742 d. 23 Aug., 14 Sønd ef. Trinit, kristnet Philip Raschs barn, Christian Leegaard²³⁾.

1744, Kyndelmissedag, kristnet Philip Rasches barn kaldet Karna²⁴⁾ født 26 Januar.

1745, 20 Juli, kristnet Philip Rasches barn Helvig.

1747, 9 Marts, kristnet Philip Rasches tvillinger Malene og Cathrine.

Den 18 April begravet to af Philip Rasches døtre, Malene Margrethe 11 dage og Cathrine 14 dage.

9 Juni begravet Philip Rasches datter Helvig.

1748 21 Decbr. kristnet Philip Rasches datter Malene Margrethe.

¹⁸⁾ gift 1758 ²⁷/₁ med købm. Daniel Joachim Michael i Rønne.

¹⁹⁾ gift med købm. Hans Schor Linderod i Rønne (død 1776 ²³/₁₀).

²⁰⁾ døde smaa.

²¹⁾ Ph. Phs. Rasch jun., købm. og skipper i Rønne; død paa en rejse til København 1789 ¹⁷/₃. Gift 1 gang med Ingeborg Agnete Leegaard (1735—1763), 2 gang med Anna Margrethe Jørgensdatter Hendrichsen, † 1772 og 3 gang med Margrethe Christiansdatter. Ialt 9 Børn.

²²⁾ skrives forskelligt, Helvig, Hellevig, Hedvig, Hedevig, datter af Kbm. i Rønne Chr. Leegaard og Magdalene Margrethe Tønder. Hun var født 1724, døde 1796 ¹⁶/₃.

²³⁾ Købmand i Rønne, se det følgende.

²⁴⁾ gift 1768 ¹¹/₈ med Tønnes Tønnesen Rasch (en søn af Tønnes Boyesen og Dortekea Rasch). Købmand i Rønne (1741—1810). Hun døde 1820 ⁸/₁₀. 12 Børn.

Anno 1750 d. 4 August, som var en Tirsdag klokken 8 eftermiddag, blev vores liden datter født til verden og blev opkaldt efter sin moder Hedevig²⁵).

Anno 1752 d. 2 Januar døde vores liden datter Malene. Hendes alder var 3 aar og 14 dage.

Anno 1752 d. 28 July er vores liden datter født, hendes navn var Malene Margrethe.

Anno 1753 d. 6 August døde vores liden datter. Hendes alder var 1 aar og 10 dage.

Anno 1753 d. 15 (?), som var en Løverdag, blev min kæreste forløst klokken 8 om aftenen og havde bragt til verden en ung søn, hvilken d. 23 derefter er til daaben frembragt og kaldet Peter Rasch.

Anno 1753 den anden Pintsedag døde vores liden søn, saa hans alder var et halvt aar.

Anno 1755 d. 27 Oktober, som var en Mandag, og klokken 12 om aftenen, blev min kæreste forløst med en datter, hvilken den 1 November er til daaben frembragt. Var Malene Margrethe²⁶).

Anno 1757 d. 24 November, som var en Torsdag, klokken 11 om aftenen, blev vores liden søn født, Hermand²⁷).

Købmand Christian Leegaard Raschs Optegnelser.

Borgerkaptejn Philip Philipssen Raschs optegnelser fortsattes af hans søn Christian Leegaard Rasch (1742—1821), der overtog gaarden i Rønne, medens den yngste søn Herman arvede lændegaarden Buskegaard.

Christian Raschs optegnelser stammer fra begyndelsen af det 19 aarhundrede, og har stor interesse ved deres tilforladelige oplysninger om stamfaderens børn. Først beretter han om sin egen fader:

Philip Rasch døde 1800 den 3die og begravedes den 7 Marts i sin faders og moders gravsted i en alder af 98 $\frac{1}{2}$ aar, mindre en maanedstid. Han var den yngste af den første Philip Raschs børn, og blev ældre og ældst af hele familien. Hans 2de kone, lagt i samme grav, døde i Juni 1796.

Endskønt Philip Rasch var den sidste eller yngste af farfaders børn, blev han dog den ældste og døde i sin faders gaard, og hans

²⁵) gift med Erik Ness, Kongsberg i Norge.

²⁶) Denne fjerde datter ved dette navn blev gift 1794 $\frac{7}{2}$ med Hans Kofod (Søn af borgerkaptejn Andreas Kofod i Rønne og Kirstine Hermandsatter), købmand og kæmner i Rønne, født 1762, † 1836. Hun døde 1833 $\frac{11}{1}$. Ægteskabet var barnløst.

²⁷) Kaptejn i Bornholms milits og ejer af Buskegaard i St. Knuds sogn, † 1811. 3 Børn. Enken gift 1814 med løjtnant Peder Kofod.

hukommelse var endog saa stærk i hans sidste leveaar, at jeg var hos ham i November 1799 om eftermiddagen imod aften, og ved min bortgang ombad han mig meget at tøve længere, men fordi jeg skulde gaa til Stubbegaarden i Knudsker for at købe en stud, som forvoldte, at jeg ikke kunde opholde mig længere der dengang, spurgte han mig ved andet besøg igen, om jeg fik studen til Jep. Lars i Stubben, svarte jeg min fader, de havde netop slagtet den samme morgen; dette føres ikkun an som et bevis paa hans conduite.

Videre meddeler Christian Rasch om stamfaderens øvrige børn:

Datteren den første, nemlig Lisbeth²⁸⁾, var gift med capitejn Herman Clausen Bohn²⁹⁾ ved kirken i Rønne; han besad store midler og ejendomme af jord $\frac{1}{2}$ bondegaard, mange skattegaarde etc. Efterlod sig enken med 4 sønner, Claus, Herman, Peter og Philip Bohn, og 4 døtre, Barbra, Elsebeth, Dorothea og Elisabeth; de 3 brødre efterlod sig børn, men Herman ingen, saavel som Barbra ingen.

Den under aar 1685 fødte Herman Rasch, som meldt drog bort 1702, blev koffardikaptejn, døde horte og efterlod, ligesom broderen Peter Rasch, ligeledes søkoffardikaptejn i engelsk eller hollandsk tjeneste, deres moder og søskende en anselig kapital, at hver søster og broder, samt moderen som overlevede dem, da faderen kort før imellem begges død døde, hver en kapital af 2000 rdlr., samt smaa og store fremmede guld stk: af Portugals, spansk eller østerlandsk mynt, samt guldure, zigneter etc. for samtlige søskende.

Førstmeldt (stamfaderens) søn Jes Rasch³⁰⁾ blev gift og boede her i byens Storegade, var borger og avlsbruger, havde foruden bys jord $\frac{1}{2}$ bonde-stæl, som dyrkedes til byen. Tillige lang tid til vice byfoged. Han efterlod sig en enke og 3 sønner, Claus, Philip og Jes Peter Rasch og en datter Kirstine.

Datteren Bartha³¹⁾ gift med stadskaptejn og købmand, de

²⁸⁾ Elsebet.

²⁹⁾ Se Zahrtmann »Familien Bohn«, side 295 i dette tidsskrifts 3 række, 6 bind.

³⁰⁾ Se samme sted. At Jes Rasch ikke er nævnt i stamfaderens optegnelser viser, at nævnte blad er forsvundet. Da Z. intet nævner om børnene skal her anføres, at Claus Rasch, murmester i Rønne, blev gift 1734 $\frac{11}{11}$ med Ane Marie Frederiksdatter. (7 Børn). Jes Peter Rasch (1729—1803) var Købm., skipper og havnefoged i Rønne; han blev gift 1752 $\frac{1}{4}$ med Lisbeth Jesdatter (?) 4 Børn. Kristine Rasch gift 1 Gang 1751 $\frac{25}{10}$ med løjtnant Jep Hansen, 2 Gang 1753 $\frac{1}{9}$ med auditor Otto Thiesen († 1762). Af første ægteskab var sønnen kapt. Hans Rasch (1752—1810); i andet 2 Børn.

³¹⁾ Se side 183 note 13.

fattiges forstander og kirkeværge i Aakirkeby Christian Dam³²), som efterlod sig enke med 3 sønner og 3 døtre; de 2de sønner Herman og Mads døde før moderen, de andre, nemlig Peter og Philip Dam, overlevede hende, saavel som døtrene Cathrine, Kirstine og Barte Marie, der fik byfogden i Nexø³³), efterlod sig, som hun og endnu lever, 4 smukke drengebørn, hvoraf allerede den ældste er byfoged³⁴) i faderens sted, den anden ved cancelliet, den tredje købmand i Nexø, den fjerde studiosus juris.

Claus Rasch³⁵), gift her i byen, var stadscapitejn, borger og aulsmand; boede i en smuk gaard paa Østergade; efterlod sig 3 sønner og 3 døtre; var ej rig paa midler, men en gudfrygtig mand, vel agtet af sine egne og fremmede.

Henning Rasch var stadscapitejn, de fattiges forstander og kirkeværge i Svanike. Havde adskillige børn med første kone, som alle døde før ham; med anden hustru 7, hvoraf 3 sønner Philip³⁶), Jochum³⁷) og H. M. Rasch³⁸) og en datter, Elisabeth Christine, overlevede fader og moder. Faderen besad anselige midler og var en smuk, gudfrygtig mand

Forommeldte Henning Rasch døde og blev begravet i Svanike 1773 i Januar, Søndagen efter Hellig tre kongers dag. Teksten over ham i kirken var, som blev holdt af Hr. Christian Waleur præst til Svanike og Ipsker: »at leve med Christus er mig nok og at dø med ham er en sejervinding«, som blev vel forklaret, og hjemme i stuen blev sunget af Hr. Degnen, Psalmen af Aabenbaringens 2 cap. 7 v. »den som der vil skal æde de søde frugter, som midt i Guds paradis gror«, som findes pagina 552 udi Brorsons biskoppens udgivne dejlige salmebog, udvalgt af afdødes enke, Marie Margrethe Thiesen³⁹), med overlæg og begær af meldte sognepræst.

³²) Kristian Pedersen Dam f. 1695 16/11 paa Kristiansø, søn af konstabel Peder Andersen Dam (1659—1707).

³³) Barte Marie Dam (1740—1820) gift 1763 9/10 med byfoged Niels Jespersen (1725—1793); hun havde først et par aar været gift med købmand Claus Thiesen i Svaneke.

³⁴) Christian Jespersen (1766—1837); gift 1793 med amtmand Heibergs datter Elisabeth Catharine (1769—1830); fra dette aar byfoged i sin faders sted; 1809 konstitueret amtmand; 1815—1837 amtmand paa Bornholm. Se iøvrigt: »Stamtavle over familien Jespersen«, samt »Sandflugten paa Bornholm og Peder Jespersen« af M. K. Zahrtmann i Bornholmske Samlinger XI, Side 26 fg.

³⁵) begravet 1754 30/11, gift med Sidselle. 6 børn.

³⁶) Købmand i Svaneke, død 1810, gift med en tysk dame ved navn Wordenskjold.

³⁷) død ugift i Rønne 1812 2/7.

³⁸) Hans Morten Rasch døde 1808 i Svaneke »i en ung alder fra mange børn, deriblandt 3 sønner«. Hustruen hed Mette Margrethe Kofod (født 1762).

³⁹) Datter af købmand i Svanike Jochum Thiesen (1702—75) og Bente Hansdatter.

Samme aar derpaa 18 Sept blev hans datter E. C. Rasch, ved hjemmebryllup af samme præst Waleur, vied til sit søskende-barn farbrodersønnen Christian Leegaard Rasch⁴⁰). Dernæst døde madame Marie Margrethe Rasch 7 Sept. 1780, der og blev begravet i Svannike kirke i sin forhen afdøde mands gravsted. Henning Rasch efterlod sig 3de sønner, hvoraf 2de ere borte, og den 3die Philip død i Svannike 1810.

Elisabeth Christine Rasch, der i sit ægteskab med Christian Leegaard Rasch flyttede til Rønne igen, hvor hendes nu afdøde fader var født, skænkede igen som min ægtefælle sin eneste søn til farfaderens gravsted, i stedet for hendes fader og min svigerfader, der henflyttede og døde i Svanike; thi hun mistede sin eneste søn Henning Philip Rasch, der var opkaldt efter hendes fader, min svigerfader og farbroder, og som døde i aaret 1790 d. 14 Sept., og blev begravet i samme stammes begravelsessted i Rønne, hvor stamfaderen Philip Rasch og stammoderen tilligemed sønnen Philip Rasch med begge sine koner og alle deres børn hviler, og nu bemeldte liden søn Henning Philip Rasch er af sin morbroder Jochum Rasch henbaaren, og ligge tæt sammen i Raschernes lejrsted under farfaderens meget smukke udhugne ligsten med begge deres vaaben og teksten med mere udhuggen og vel holdt.

Her slutter købmand Chr. Leegaard Raschs optegnelser. Han døde i Rønne 22 April 1821. Hustruen, hvis fulde navn var Elisabeth Christine Augusta Rasch (f. 1754 ³/₁₂ d. 1836 ²⁰/₇), var den sidste af slægten, der beboede den gamle fædrenegaard; den laa ud til Rønne havn og blev nedbrudt midt i aarhundredet. Det enlige ægtepar (som nævnt døde deres eneste søn 1790) var ogsaa de sidste, der jordedes i familiegravstedet ved Rønne kirke. Efter anlæget af den søndre kirkegaard i 1813 blev nemlig efterhaanden begravelser ved kirken nægtet, men Elisabeth Rasch lod i 1822—23 Rønne kirke male indvendig paa betingelse af, at hun og hendes mand skulde dele gravsted i familiegraven.

Elisabeth Rasch er den eneste af den gamle slægtslinie, hvis træk er bevaret til nutiden, idet et maleri af hende er udført 1777 af Lundberg⁴¹). Iøvrigt skal salen paa den gamle stamgaard ifølge traditionen have været smykket med flere af forfædrenes kontrafey. At Elisabeth Rasch i hvert fald har ejet ét saadant fremgaar af den eneste notits af hendes haand, der er bevaret i stambogen, og lyder saaledes:

⁴⁰) Forfatteren til dette afsnit.

⁴¹) I Rønne havneregnskab for 1778 findes »Mester Lundbergs regning for et korts affattelse, 2 rdlr.«

»Claus Rasch⁴²⁾ beskikket d. 12 Septbr. 1682, og var det til sin død 8 Januar 1705. Han var cancelliraad, blev fra 27 Septbr. 1684 tillige virkelig borgemester; siden justitsraad 1ste R.; da den saakaldte slotslov d. 21 Maj blev oprettet, medlem af samme (Nye danske magasin 3 D S. 101. S. A. 6, han etatsraad). Dette er broder til Philip Rasch hans skilderi jeg har, og farbroder til min fader og min mands fader«.

Slægten Raschs gravminder ved Rønne kirke blev, tilligemed mange andre, ødelagte og fjærnede i forrige aarhundrede, ligesom selve lejrstedet siden den nye kirkes opførelse i 1916 er aldeles forsvundet; dog er det saa heldigt, at man omkring 1850 har undersøgt og beskrevet det, hvorom seilmager Jacob Wichmann (1810—87), hvis moder var født Rasch⁴³⁾, meddeler i sin slægtbog:

Ligstenene paa kirkegaarden ved Rønne kirke, lige udenfor prædikestolen, er 2 flade sten, den ene over Philip Rasch, som kom til Bornholm 1668, og som var født i Slesvig 1648; den anden over svigersønnen Tønnes Boyesen. Begge gravsten er meget store, den inderste nærmest kirkemuren af en meget haard stenart af lysegraa færv formodentlig norsk marmor, den anden af sandsten. Den inderste har sikkert været en meget kostbar sten⁴⁴⁾, da skriften her er ophøjet arbejde (basrelief). Udenom stenen løber en ramme med indskription af flere latinske bogstaver saaledes: HER UNDER HVILER o. s. v. I de fire hjørner de fire evangelister og i midten 3 tavler, hvoraf den midterste har billedet af Frelseren holdende sejersfanen, og paa hver side en tavle af samme form med indskription i tætte linier, hvoraf dog kun lidt er læseligt, da dette i midten af stenen har været langt mere udsat for slid af menneskefødder end rammen om kanterne, men det har uden tvivl været lutter bibelsprog, hvoraf nogle endnu ere læselige. Indskriften om kanten er meget tydelig nærmest kirkemuren og staar: »Her under hviler Philip Rasch fordum stadskapitaine

⁴²⁾ Politimester Claus Rasch. Se dette Tidsskr. 3 række 6 bind s. 73, og do. aarg. 1926 s. 117, samt »Historiske Meddelelser om København«, 6 bind 1917—18 s. 101 fig. Elisabeth Rasch skriver, at Claus R. er en broder til den ældste Philip Rasch; andre har ment, det var en fætter.

⁴³⁾ en sønndatter af Tønnes Boyesen.

⁴⁴⁾ Rimeligvis udført af sten- og billedhugger i Rønne Esper Larsen Onsbjerg, der under svenskervældet i 1658 var sendt til Pommern for at indrulleres i den svenske hær. I sit kvarter i Stettin saa han sin vært udføre billedhuggerarbejde i sten og træ og lærte det af ham. Efter sluttet fred kom han til Rønne igen og blev 1666 gift med Karen Pedersdatter. Han døde 1713 ^{19/7}. Thura meddeler 1756 »at flere skønne ligstene findes her af ham«.

i Rønne som døde den 23 Februarus tilligemed sin kiæreste Hermansdatter Bohne ...«.

Paa den anden sten er ligeledes udhugget de fire evangelister i hjørnerne og indskrift langs kanten af stenen og i midten en galease. Denne sten er af en meget grovkornet sandsten og derfor ere bogstaverne i stenen, som ere fordybede, som nu almindeligt bruges, mindre læselige, skønt navnet Tønnes Boyesen tydeligt kan læses, men ikke aarstallet.

Vaabnet⁴⁵⁾ paa den yderste ligsten har ligesom Philip Rasches hjorten og falken ovenover skjoldet, men paa denne hjorten til venstre, falken til højre, altsaa modsat stenen paa Philip Rasch.

Ved med forsigtighed at fjærne det fine mos langs kanten er det lykkedes mig, seilmager Wichmann, at læse skriften, der er saaledes:

»Denne sten og gravsted tilhører Thønnes Boyesen og Dortheka Philips Datter med arvinger bekostet aar 1756 den ... Februarus«.

I kirkebogen fra 1730—1755 forekommer navnet Tønnes Boyesen ofte, men uden noget andet navn, hverken Rasch eller Spil, saa det maa være ham, der har bortkastet navnet Spil, og først hans sønner Philip⁴⁶⁾, Boye⁴⁷⁾, Peter⁴⁸⁾, Herman⁴⁹⁾ og Tønnes⁵⁰⁾ have antaget moderens navn Rasch.

Saavidt Wichmann; mærkelig er hans udtalelse om navnet Spil, der ellers intet steds er nævnt i forbindelse med slægten, og muligvis kunde tyde paa, at Tønnes Boyesen var søn af en Boye Spil?

Om Tønnes Boyesen foreligger nemlig i slægtpapirerne intet om afstamning, fødselsaar, bryllupstid eller dødsaar, men som stamfader til en betydelig gren af slægten Rasch, hvis videre udredning her vil føre for vidt, er hans vita af interesse. Han var skipper, købmand og en kort tid — fra 1761—64 — havnefoged i Rønne, hvortil man udvalgte en af de ældste skippere. 1736 nævnes han i amtsskriver Horns⁵¹⁾ skifte. Foruden ved talrige

⁴⁵⁾ De to vaabenskjolde, der ogsaa nævnes foran af Chr. Leeg. R., kunde det være af interesse at høre en sagkyndigs mening om. Maaske kan en af vore heraldikere levere et bidrag hertil.

⁴⁶⁾ Philip Tønnesen Rasch (1729—76) skipper i Rønne, gift 1762 med Margrethe Nielsdatter. 3 Børn.

⁴⁷⁾ Boye Tønnesen R. (1733—85) kancelliraad, auditor og byfoged i Rønne, gift 1765 med Cathrine Georgine Fuglsang (1746—89); 11 Børn.

⁴⁸⁾ Peter Tønnesen R. f. 1737, lods i Rønne; g. 1762 med Dorte; 5 børn.

⁴⁹⁾ død som barn.

⁵⁰⁾ se side 185 note 24.

⁵¹⁾ Bornh. saml. II, s. 38 »hos skipper Thomas Bogesen eller Boiesen 2 jernkækkelovne o. s. v.«; her er Thomas' øjensynlig fejllæsning for Thønnes.

daabshandlinger — helt til 1771 — findes hans navn i Rønne kirkebog saaledes:

1747 ²⁷/₅ rejste provsten⁵²⁾ til København med Tønnes Boyesen.

1749 imellem 17 og 18 Oktober druknede Hans Hansen Cøll og Hans Larsen, som vare lodsmænd, og Lars Hansen Køge, da de skulde ro ud paa reden til skipper Tønnes galease⁵³⁾, og var da en gruelig storm af nord vest.

1750 9 Juni kom biskoppen⁵⁴⁾ her til Rønne og visiterede her i Rønne kirke d. 11 dito, provsten kom og hjem samme gang med Tønnes Boyesen.

Tilslut skal gøres opmærksom paa enkelte paa Bornholm forekommende personer Rasch, der ikke kan ses at være efterkommere efter den her nævnte stamfader Philip Rasch, men hvis personalia det vilde være af interesse at faa eftersporet.

Ifølge Rønne kirkebog jordedes 1757, 7 Juni en Christian Leegaard Rasch, 75 aar gammel, altsaa født 1682. Samme bog nævner ligeledes 1757 en kammersekretær Philip Rasch fra Hasle som fadder ved en barnedaab, muligvis den samme den atter nævner ved en lignende lejlighed 1764 Allehelgensdag under navn af generalauditør Philip Rasch. Maaske er disse to navne identisk med den Philip Rasch, sognedegn til Hasle og Rutsker, hvis hustru var født 1726 (Julius Bidstrups stamtavle over familien Koefoed A side 70).

⁵²⁾ Jens Buchhave, provst paa Bornh. 1741—52.

⁵³⁾ Det var sikkert denne galease, der som symbol paa troens skib var afbildet paa hans gravsten.

⁵⁴⁾ Magister Peder Hersleb, biskop over Sjællands stift 1737—57.